

De dag brak aan voor de rechten van vrouwen

(Hazrat Mirza Tahir Ahmad (ra))

Het is hier terecht om onze aandacht te richten op die sombere periode in de geschiedenis van Arabië, toen de Islam ontstond door de goddelijke instructies, zoals wij moslims geloven, of als persoonlijke leer van Mohammad (vznh) zoals de niet-moslims beweren. Wat ook de zienswijze van enkele theologen moge zijn, de Islamitische leerstellingen betreffende de scheiding van de geslachten waren in het geheel niet representatief voor het Arabische gedrag. De samenleving in Arabië in die tijd was uiterst paradoxaal in haar houding jegens vrouwen.

Eenzijds bestond er een vrije moraal, vrije vermenging van mannen en vrouwen en dolzinnige orgieën met wijn, vrouwen en gezang. Dit waren de hoogtepunten van de Arabische samenleving. Anderzijds werd de geboorte van een meisje beschouwd als een zaak van ongenade en uiterste schande. Van sommige `trotse` Arabieren wordt zelfs bericht dat zij hun pasgeboren dochters met hun eigen handen begroeven om aan deze schande te ontkomen. Vrouwen werden als roerend goed behandeld en hun werd het recht ontzegd zich tegen hun echtgenoten, vaders of andere mannelijke leden van de familie te verzetten. Er waren echter uitzonderingen op deze regel. Nu en dan zou een vrouw een voortreffelijke rol spelen in de aangelegenheden van de stam.

Met de Islam veranderde dat alles, Niet als een natuurlijke geleidelijke resultaat van sociale spanningen, maar als scheidsrechter van waarden. Een sociaal stelsel werd van boven gedicteerd dat niet in verband stond met de normale krachten die aan een samenleving vorm geven.

Door de leer van de scheiding werd de seksuele anarchie plotseling een halt toegeroepen. In de betrekkingen tussen man en vrouw werd een orde gevestigd op basis van hoogstaande morele principes. De positie van de vrouwen werd geleidelijk aan verhoogd tot zulke hoge morele normen dat zij niet langer konden worden behandeld als hulpeloze objecten. In de zaken van het leven werd hun een gelijk statuut gegeven. Daar waar zij vroeger werden beschouwd als onroerende goederen die werden geërfd, konden zij nu niet alleen het bezit van hun vaders erven, maar ook dat van hun echtgenoten, kinderen en naaste bloedverwanten. Zij konden het nu opnemen tegen hun echtgenoten en iets terugzeggen. Zij konden met hen redeneren en hadden natuurlijk het volste recht om het met hen oneens te zijn en van hun echtgenoten te scheiden als zij dat verkozen.

Als moeders werden zij in de stam met zo'n grote achting behandeld dat het moeilijk is een soortgelijke voorbeeld in andere samenlevingen van de wereld te vinden. Het was

de Heilige Stichter van de islam (moge vrede en zegeningen van Allah met hem zijn) die opkwam voor de rechten van de vrouwen door onder goddelijke instructies het volgende te verklaren: "Het Paradijs licht aan de voeten van uw moeders."

Hij verwees niet alleen naar een belofte die moest worden vervuld in het leven na de dood, maar ook naar het sociale paradijs dat was beloofd aan een volk dat een grote achting en een diepe verering vertoonde voor hun moeders en ervan vervuld was hen te behagen door hun elk noodzakelijk gerief te verschaffen.

De leerstelling van de scheiding moet in dit verband worden begrepen. Zij was niet het gevolg van enige mannelijke superioriteit, maar was bestemd om de heiligheid van het huis te vestigen, om een groter vertrouwen tussen man en vrouw te scheppen, om de fundamentele menselijke driften te temperen, en deze in het gareel te brengen en te disciplineren zodat zij in plaats van als machtige demonen te worden losgelaten in de samenleving zij een constructieve rol zouden spelen zoals getemde krachten een rol spelen in de natuur.

Scheiding wordt totaal verkeerd begrepen als zij wordt opgevat als het opleggen van beperkingen aan de vrouwelijke leden van de moslim-samenleving door hen te verhinderen volledig deel te nemen aan alle facetten van menselijke activiteiten. Dit is niet juist. Het islamitische begrip van scheiding moet alleen worden begrepen in samenhang met maatregelen om de heiligheid van de vrouwelijke kuisheid en de eer van vrouwen in de samenleving te beschermen. Zodat de risico's dat deze doeleinden worden geschonden tot een minimum worden teruggebracht.

De vrije vermenging van beide seksen en heimelijke verhoudingen tussen mannen en vrouwen wordt voor beiden geadviseerd om er niet alleen van af te zien van het elkaar toewerpen van begerige blikken, maar er van af te zien van zulke fysieke contacten te onderhouden die kunnen leiden tot moeilijk te beheersen gedragingen. Van vrouwen wordt verwacht dat zij zich fatsoenlijk bedekken en hun wordt geadviseerd zich niet zodanig te gedragen dat zij de misplaatste aandacht trekken van onberekenbare mannen. Het gebruik van cosmetica en sieraden is niet verboden maar deze dienen niet te worden gebruikt om de aandacht te trekken als men in het openbaar verschijnt.

Wij begrijpen ten volle dat in de huidige gemoedsgesteldheid van de samenleving overal in de wereld deze leer nogal streng, beperkend en kleurloos overkomt. Een diepere studie echter van het gehele islamitische sociale stelsel kan ons ertoe brengen te geloven dat deze beoordeling overhaast en oppervlakkig is. Deze leer moet daarom worden verstaan als een integraal deel van het gehele islamitische sociale klimaat.

De rol die vrouwen spelen in het islamitische sociale stelsel is er zeker niet een van concubines in harems, noch die van een entiteit die gevangen zit binnen de vier muren van haar huizen, afgesloten van vooruitgang en verdoken aan het licht van kennis. Dit

lelijke beeld van het islamitische sociale stelsel wordt alleen afgeschilderd door interne of externe vijanden van de Islam of door geleerden die de islamitische wijze van leven volkomen misverstaan.

Het enige wat de Islam juist niet zou onderschrijven is dat vrouwen zouden worden gemaakt tot speelobjecten die worden uitgebuit of worden overgelaten aan de genade van mannelijke vulgariteit. De Islam bevordert een dergelijke houding jegens vrouwen niet. Enkel omdat de samenleving als geheel steeds meer van ons is gaan eisen is het louter wreedheid jegens vrouwen als deze samenleving hen noodzaakt om zich steeds bewust te moeten blijven van hun uiterlijk, voorkomen en de manier waarop zij zijn gekleed en opgemaakt. Vrouwelijke charmes worden steeds tentoongespreid. Zelfs het verkopen van een levensmiddel of een artikel dat men dagelijks nodig heeft, zoals waspoeder, vereist publiciteit met vrouwelijke modellen. Een kunstmatige, stijlvolle en dure wijze van leven wordt voorgesteld als onontbeerlijk voor een vrouw om haar dromen te verwezenlijken. Zulk een samenleving kan niet lang evenwichtig, sober en gezond blijven.

Volgens de Islam moeten de vrouwen bevrijd zijn van uitbuiting en van het spelen van de rol dat zij niets anders zijn dan objecten van plezier. Zij moeten meer tijd hebben voor zichzelf om zich te kunnen kwijten van hun verantwoordelijkheden voor hun gezinnen en de toekomstige generaties van het mensdom.

Gelijke rechten voor vrouwen

Uit het Arabische woord 'qawwamun' (voogden verantwoordelijk om hun ondergeschikten op het rechte pad te houden) {in vers 4:35} concluderen sommige middeleeuwse Schriftgeleerden dat mannen superieur zijn aan vrouwen, terwijl het vers slechts verwijst naar een voordeel dat de kostwinner heeft over de mensen die van hem afhankelijk zijn. Als zodanig is de kostwinner in een betere positie om morele druk uit te oefenen op zijn ondergeschikten, om op het rechte pad te blijven. Wat betreft fundamentele mensenrechten, verwijst dit in geen geval naar ongelijkheid van vrouwen of superioriteit van mannen. (...)

Diegenen die spreken over gelijkheid in elk aspect van het leven, vergeten dat het onderwerp gelijkheid irrelevant wordt in zaken waar mannen en vrouwen verschillend geschapen zijn. Het zijn alleen vrouwen die kinderen kunnen baren. Zij zijn het die meer dan negen maanden kunnen doorstaan, het zaad van de volgende generatie te koesteren. Het zijn wederom de vrouwen die kunnen zorgen voor hun kinderen, in elk geval tijdens de vroege jaren van hun jeugd, zoals mannen dat nooit kunnen. Vanwege de lange en intieme bloedverwantschap en hun nakomelingen hebben vrouwen een veel sterkere psychische band met hun kinderen dan mannen. (...)

Als een sociale en economische orde dit natuurlijke verschil tussen mannen en vrouwen ontkent, alsmede de overeenkomstige verschillen in de rolverdelingen tussen mannen en vrouwen, dan zal een dergelijke orde er niet in slagen een toestand van gezond evenwicht te creëren. Het is vooral wegens deze natuurlijke verschillen tussen mannen en vrouwen dat de Islam overeenkomstig verschillende taken voor elk vooropstelt.

Een vrouw moet zo veel als mogelijk gevrijwaard blijven van de verantwoordelijkheid die in principe valt op de schouders van mannen. Nochtans is er geen reden waarom vrouwen ervan moeten worden weerhouden hun rol te spelen in het draaiend houden van de economie, Dit op voorwaarde dat zij hierin vrij zijn, d.w.z., zonder hun eerste verantwoordelijkheid te negeren, die erin bestaat het verzekeren van het nageslacht, het zorgen voor het gezin en gelijkaardige functies (...) Uit bovenstaande blijkt dat als de taak van huishouden een speciale taak is die ofwel aan de man ofwel aan de vrouw moet worden toegewezen, de vrouw duidelijk geschikter is om deze verantwoordelijkheden te dragen. Bovendien wordt aan vrouwen van nature de zorg voor kinderen toegewezen.

Deze verantwoordelijkheid kan maar gedeeltelijk worden gedeeld met mannen. (...)

Vrouwen moeten, veel meer dan mannen, het recht worden gegeven thuis te blijven; wanneer zij {tegelijkertijd} worden gevrijwaard van het verdienen van hun onderhoud, dan moet de vrije tijd die zij hebben worden gebruikt voor hun eigen ontwikkeling, ofwel voor de maatschappij als geheel. Dit is de oorsprong van het idee dat de plaats van der vrouw in het huis is. Er is geen sprake van dat zij worden vastgebonden aan hun keukenschorten of worden opgesloten binnen de vier muren van het huis. Geenszins beperkt de Islam de rechten van vrouwen om in hun vrije tijd uit huis te gaan en welke taak dan ook te doen, of deel te nemen aan welke gezonde onderneming dan ook, mits, wederom, zij niet de rechten en belangen van de toekomstige generatie geweld aandoen.

Onder andere is dit ook waarom te veel socialisering of het vrijelijk mengen van seksen sterk wordt ontmoedigd in de Islam. Dat de Islam stelt dat het huis het centrum van aandacht is voor de vrouw, is een wijze en praktische oplossing voor de meeste sociale kwalen van deze tijd. Wanneer vrouwen hun belangen buitenhuis zullen gaan verleggen, zal dat ten koste gaan van de familie en zal dat de zorg voor de kinderen verwaarlozen.

Om een gezin op te bouwen rond de centrale figuur van de moeder, vereist het benadrukken van andere bloedverwantschappen en het onderhouden van werkelijke gehechtheid binnen de familie. Hoewel elke eenheid afzonderlijk moge leven, ondersteunt en moedigt de Islam het idee van een groter familieverband aan om vele redenen, waarvan enkele hieronder:

1. Het voorkomt onbalans in de maatschappij.
2. Wanneer sterke liefde en verbondenheid wordt aangemoedigd in het gezin tussen broers en zussen, vaders en dochters, moeders en zonen, etc., zou het van nature leiden

tot de vestiging en bescherming van een gezond gezin. Deze natuurlijke verbondenheid wordt verder versterkt door een raamwerk van omringende relaties in de vorm van ware gehechtheid en nabijheid tussen tantes, ooms, neven en nichten, kleinkinderen en grootouders. Hele nieuwe mogelijkheden van warmte en gezonde voldoening, afgeleid van het bewustzijn van verbondenheid, zouden ontstaan voor een dergelijk groter familiesysteem.

3. Families zouden in die situatie minder waarschijnlijk gefragmenteerd raken. De leden van de familie zouden steeds blijven roteren rond het centrale baken van de ouderen van de familie; de meeste familieactiviteiten zouden draaien rond deze as. Er zouden geen eenzame individuen zijn, vergeten, verworpen of verwezen naar de kerkers van de maatschappij, of verstoten uit families als nutteloze voorwerpen.

Dit is dan het islamitische idee van huis en familie, wat wordt beschouwd als de belangrijkste eenheid van de maatschappij. Het is vooral wegens de afwijkende mentaliteit op dit punt, dat we in de moderne samenlevingen een veel grotere incidentie zien van verworpen, oude of invalide ouders die worden beschouwd als een last op de familie.

{Ahmad MT. *Islams Response to Contemporary Issues*. London: Islam International Publications Ltd. 1992; 78-87}